

Een foto van Gordon door hemzelf aan een vriend in 1872 geschenken.

CHARLES GEORGE GORDON

(1833 – 26 Januari 1885)

VIJFTIG JAREN IS HET GELEDEN, DAT Europa werd opgeschrikt door het bericht van den val van Khartoem, waarbij Gordon het slachtoffer werd van de fanatieke benden van den Mahdi.

„Hij had de fouten van een heilige en den moed van een held,” heeft men van Gordon gezegd, en deze omschrijving is juist.

Een trouw dienaar van zijn vorstin was hij en een bekwam bevelhebber. Maar tegelijk een nederig kind van God, die zijn leven in dienst heeft gesteld van zijn medemenschen: de straatjongens van Gravesend en de slachtoffers van den slavenhandel in aequatoriaal Afrika.

Gordon, die als luitenant der genie in den Krimoorlog heeft gestreden, diende van 1860 tot 1864 in China, waar hij deelnam aan de inneming van Peking. Tijdens zijn verblijf aldaar brak de Taiping-opstand uit. Een overspannen dorpsonderwijzer riep zichzelf uit als de redder van zijn volk en wist de massa's achter zich te verzamelen, zoodat hij ten slotte beschikte over een macht van honderdduizenden, die het land teisterden en armoede en ellende over het volk van China brachten.

De regeering stond machteloos. Zij beschikte slechts over ongeregelde troepen, doch een leider ontbrak. Toen verzocht de regeering aan de Engelschen, een bekwam officier te willen afstaan. De keus viel op Gordon.

Deze vormde uit de bijeengeraapte troepen een ordelijk leger en trad met groote strengheid op. Binnen twee jaren was de opstand onderdrukt.

Tegen wreedheid verzette hij zich. Gevangenen, die zich hadden overgegeven in vertrouwen op het woord

van een Engelsch officier, moesten gespaard worden. Gebeurde dit niet, dan durfde Gordon ook tegen zijn lastgevers op te treden.

Groote diensten heeft hij aan China bewezen, doch hij weigerde elke belooning. De regeering liet hem een som van 10.000 taels thuisbezorgen, doch hij zond de dragers er mede terug, zonder er naar om te zien. Toen wendde de regeering zich tot den Engelschen gezant met de vraag, wat zij moest doen, want deze bescheiden man weigerde elk eerbetoon en elke huldinging.

De volgende periode van zijn leven bracht Gordon door in Gravesend, waar hij belast was met den bouw van forten voor de verdediging van den Theemsmond. Hier betoonde hij zich een vriend van armen en verwaarloosden. Hij was niet getrouwd, en zoo besteedde hij al zijn vrijen tijd aan werken der barmhartigheid.

Met de straatjongens hield hij Zondagsschool. Enkel van hen nam hij in zijn huis op, bezorgde hun een plaats op een schip en bleef dan hun gangen volgen.

Hij bezocht de zieken in het hospitaal en hield hen bezig met verhalen over Rusland en China. Maar altijd wist hij ongezien een traktaatje of een Bijbelwoord neer te leggen of een tekst op te hangen.

Zijn persoonlijke behoeften waren gering. Wat hij kreeg, bracht hij dadelijk aan armen of zieken. En wie hem ten eten noodigde, kreeg tot antwoord: „Vraag liever armen en ellendigen, vraag mij niet, ik heb genoeg.”

Hij bezat tal van ridderorden, maar droeg ze nooit. Eén daarvan had hij ontvangen van de keizerin van China, met een speciale inscriptie. Op een dag was deze spoorloos verdwenen. Vele jaren later bleek, dat Gordon zelf de inscriptie had weggevoerd en de gouden medaille voor tien Pond verkocht en het geld gezonden aan de hongerende katoenspinners in Manchester.

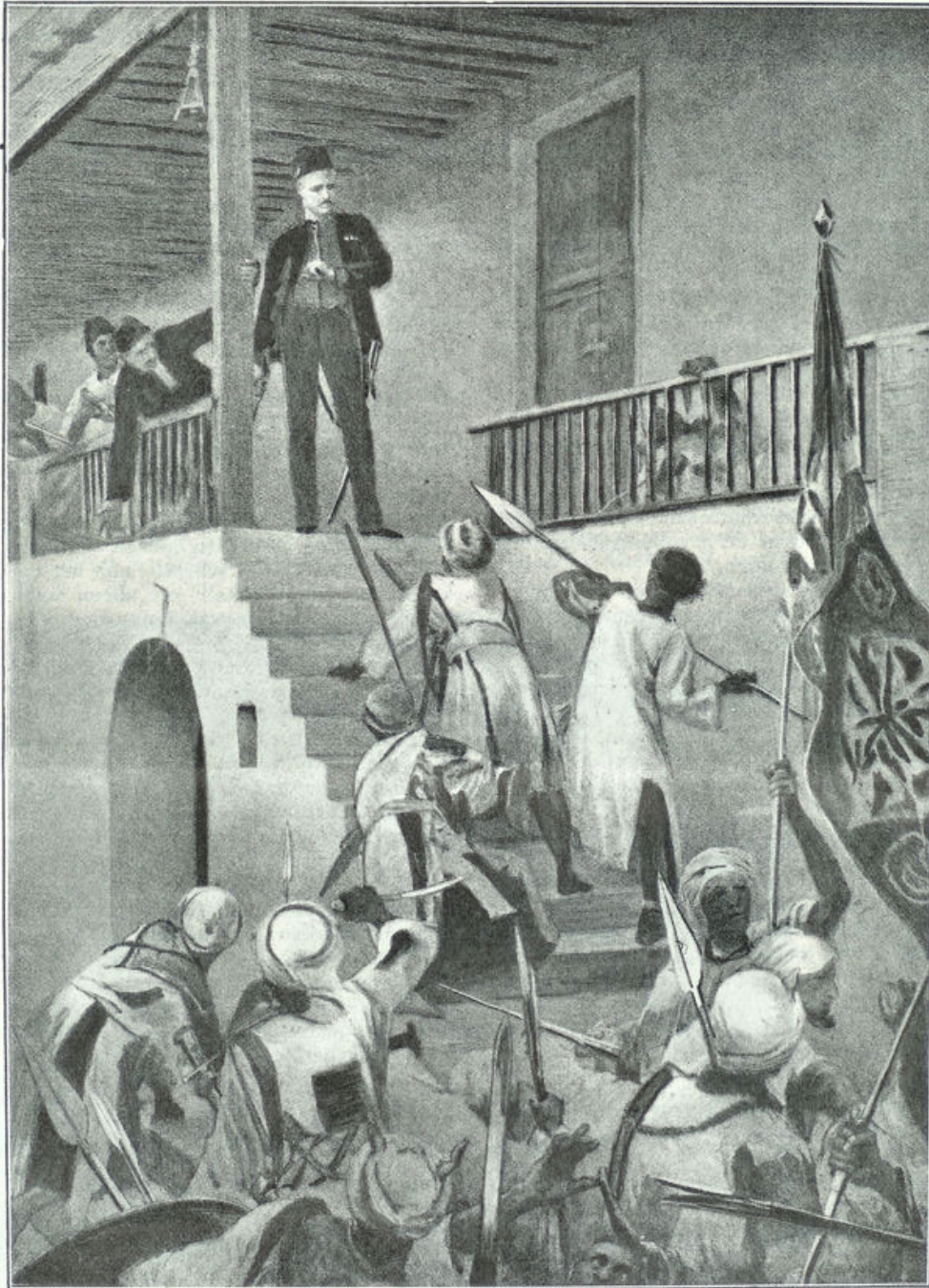
Een historicus, die de geschiedenis van den Taiping-opstand wilde schrijven, verkreeg alle medewerking. Gordon leende hem zelfs zijn dagboek. Maar toen hij toevallig merkte, dat verschillende van zijn daden met lof werden vermeld, eischte hij het manuscript te zien en scheurde er alles uit, wat op hem persoonlijk betrekking had.

In 1874 aanvaarde Gordon de functie van Gouverneur Generaal van den Soedan onder het oppergezag van den Khedive van Egypte. Zijn taak was, het bandietenwezen uit te roeien, den slavenhandel te beletten, de gevangenen slaven in vrijheid te stellen en hen zoo mogelijk naar hun land te doen terugkeeren. Hij begon met het salaris van 10.000 Pond, dat aan zijn ambt verbonden was, tot 2000 Pond terug te brengen.

Hij beschikte over niet anders dan slecht uitgeruste Egyptische troepen, maar wist daarmede orde en regel te scheppen in het uitgestrekte gebied, dat aan zijn zorgen was toevertrouwd. Vooral den slavenhandel ging hij met kracht tegen en duizenden arme negers wist hij aan de handen van gewetenlooze Arabieren te ontrukken. Op een kameel doorkruiste hij het land en hij was de schrik van de slavenjagers.

Ismail Pasja heeft eenmaal gezegd, dat het geheim van Gordons succes hierin gelegen was, dat hij niet achtte op zijn leven en op geld. Maar de Khedive had niet gezien, dat achter dit alles lag zijn oprechte vroomheid en zijn groote liefde tot God en zijn medemenschen.

Gordon kon streng zijn. Hij heeft boosdoeners met eigen hand neergeschoten en opstandelingen laten executeren om een voorbeeld te stellen. En toch was hij een eenvoudig kind van God, die zich in alles liet leiden door zijn geloof. Zijn eenige lectuur tijdens zijn verblijf in den Soedan waren Engelsche couranten en zijn Bijbel.

GORDONS LAATSTE UUR

Wanneer er moeilijkheden waren met vijandig gezinde stamhoofden, ging hij er steeds ongewapend op uit. Zijn eenige wapen was zijn gebed. Maar dit werkte uit, dat het bij de eerste ontmoeting met zijn tegenstanders was, of er reeds iets tusschen hen gebeurd was.

In 1879 moest hij ter wille van zijn gezondheid den Soedan verlaten. Het zou 1884 worden, voordat hij daar weer zou terugkeeren. Deze jaren werden besteed voor een tijdelijke functie in India, een bijzondere missie naar China, waar hij een dreigend conflict met Rusland wist bij te leggen, daarna enkele rustige maanden in Palestina, waar hij zich verdiepte in de gewijde geschiedenis.

Intusschen was in den Soedan een profeet opgestaan, de Mahdi, die duizenden achter zich wist te verzamelen om het werk van de blanke indringers te verwoesten. Als een geesel ging hij over het land en wist in korten tijd den geheelen Soedan in vlam te zetten. Het leger, dat tegen hem optrok werd verslagen; de Engelsche officieren werden vermoord en de Egyptische soldaten liepen naar den Mahdi over. Toen dacht men aan Gordon. Hij werd naar Downing Street geroepen en was dadelijk bereid te gaan. Hij wilde zijn leven geven voor de arme bevolking van den Soedan.

18 Februari 1884 was hij in Khartoem. Hij kwam zonder leger, maar werd toch door de bevolking als redder begroet. Een leger zou hem volgen.

Spoedig begon de macht van den vijand op te dringen. Gedurende 319 dagen werd Khartoem belegerd door de troepen van den Mahdi, en verdedigd door één Engelsman met weinig betrouwbare Egyptische soldaten.

De ellende steeg hoog. Zelfs het noodzakelijkste voedsel ontbrak en velen stierven van honger. En steeds nauwer werd de stad ingesloten. Toch kende Gordon geen vrees. Overdag controleerde hij de verdedigingswerken en bemoedigde de bevolking. In de schemering sliep hij en 's nachts zat hij in den uitkijktoren, alleen met zijn plichten en zijn God. Hij hield de wacht over de slapende stad en bad om de hulp, die nooit is gekomen. Toen de Engelsche troepen in den avond van den 28sten Januari 1885 voor Khartoem verschenen, vonden zij den Mahdi in het bezit van de stad. De hulp was te laat. Door verraad waren de vijanden binnengedrongen en plotseling stond Gordon tegenover een overmacht. Hij had zich niet meer verdedigd tegen de fanatieke derwischen.

De held was gevallen, zooals een heilige valt.

Dr Ir H. G. v. B.

DE KUNST OUD TE WORDEN

DE STICHTER VAN HET AMERIKAANSCH GEZONDHEIDSMINISTERIE, *Stephan Smith*, die bijna 100 jaren oud werd, gaf als de oorzaak van zijn hoogen ouderdom het opvolgen van *10 levensregelen* aan, die als volgt luiden:

- I. Eet slechts weinig vleesch.
- II. Drink zooveel melk, als je maag kan verdragen.
- III. Doe na elken maaltijd een „dutje” van ten hoogste 15 minuten.
- IV. Slaap 10 uren.
- V. Slaap met open ramen, als het weer het eenigszins veroorlooft.
- VI. Rook niet.
- VII. Eet geen zoetigheden.
- VIII. Vermijd alcohol en andere opwindende dranken.
- IX. Vlied den lediggang, want gebrek aan arbeid is de eerste stap naar het graf.
- X. Leid zooveel mogelijk een natuurlijke leefwijze.

Dr J. V.

KANTTEKENINGEN OP DINGEN, DIE GEBEUREN

DOOR A. VAN HOOGSTRATEN-SCHOCH

OVERAL WAAR DE TREIN LANGS KWAM in dorpen en steden, luidden de klokken. De menschen hadden het feestgewaad aangetrokken, de gemeenteraadsleden met het hoofd van stad of dorp, in vol ornaat, stonden geschaard langs den weg, waar de trein langs denderde en men zwaaide, men riep, men zong, men liep een eind mee. Als er een stopplaats was, dan stond de burgervader klaar met zijn speech, de kinderen met bloemen, de zangkoren op elkaar gedrongen als kudden schapen en iedereen van al de honderden of duizenden staarde en rekte den hals om de prinses of den kroonprins te zien. In den trein een meisje van even zeventien, verlegen, onthutst, bang, ze stond hand in hand met haar bruidegom, hij sprak haar geen moed in, ook hij had angst voor al die oogen, voor al dat spreken, voor al dat antwoorden. Een paar klamme handen lagen in elkaar, bevroese oogen keken elkaar hulpeloos aan en hoe meer men de hoofdstad naderde, des te meer was er te groeten, te zwaaien, te luisteren, te antwoorden. Niemand had gezegd hoe je doen moest, niemand had gewaarschuwd: aan het eind wacht Boekarest met „der Onkel,” die alleen maar wist, dat het leven plicht was, en van ontspanning en van vreugde niet had gehoord.

Zoo beschrijft Koningin Maria van Roemenië in haar boek „Mijn leven” haar inkomste in haar land.

„Je moet het leeren,” zegt ze, „altijd al die oogen op je gevestigd te zien... o, die oogen, altijd naar je kijkend, dat leek mij in het begin een van de moeilijkste dingen om aan te wennen. Duizenden oogen en onder al die blikken maar zelden een, die je vertroostte; de meeste waren alleen maar nieuwsgierig; het waren geen oogen, die begrijpend keken, omdat je nog zoo jong was, en het best gebeuren kon, dat je een fout maakte, neen, het waren maar oogen, die keken en in zich opnamen tot in de meest kleine onderdeelen...”

„Groeten en buigen — vriendelijk buigen en groeten moet men leeren, men zou denken, dat buigen en groeten gemakkelijk is en dat er niet veel aan te leeren is. Neen, buigen wordt pas geleerd als men zijn volk lief heeft gekregen, als men het kent en weet, dat er contact is, dan is buigen gemakkelijk en de gewoonste zaak van de wereld, maar tot zoolang is buigen en groeten zwaar.”

Het kleine jonge prinsesje komt aan het hof van „der Onkel,” den koning van Roemenië, den strengen oom Carol, die wel in zijn schik is met het buitenlandsche nichtje, maar er niet over droomt wat het wel zou verlangen. Den geheelen dag is de kroonprins in 't touw, hij moet allerlei plichten vervullen en „der Onkel” heeft er vele en die vullen zijn dag, en het kind-vrouwtje is in het groote paleis en zij vindt alles zoo leelijk; ze komt van huis waar men zoo'n goeden smaak heeft en de kamers of liever de zalen in het paleis zijn zoo groot en zoo anders gemeubileerd, er is niets mee te beginnen; je kunt nergens een hoekje maken om te zitten, het is maar beter het niet te probeeren, want het loopt toch op een teleurstelling uit. Je kunt geen vriendinnen hebben, het hebben van vriendinnen geeft „complicaties,” zegt men in het paleis, daarom ga je niet met anderen vriendschappelijk om en het jonge prinsesje is als een rozenstruikje, dat geen water genoeg krijgt; thuis had ze veel vriendinnen, ook zusjes waar je alles samen mee